ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDĖJIMO priedas

Nr. 391

SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

Meilė Tėvynei teka per mokyklą

Surasti iš širdies dirbantį jauną mokytoją nėra lengva. Tuo labiau mokytoją, kuris, gerai mokėdamas užsienio kalbą ir turėdamas gerą darbą užsienyje, grįžtų į nedidelį provincijos miestelį ugdyti kitų. Ketverius metus savo gimtojoje mokykloje anglų kalbos mokanti vilkaviškietė Eglė DUMČIŪTĖ, jau spėjusi išleisti vieną abiturientų laidą, įsitikinusi, kad kuo daugiau į mokyklas dirbti ateis jaunų mokytojų, tuo labiau kils pedagogų autoritetas. Prisimena, pasirinkusi mokytojo kelią ji pati dažnai susidurdavusi su skeptišku „vaje, vaje“...

Dalia BYČIENĖ
„Respublikos“ žurnalistė

Kazimiero Linkevičiaus nuotr.

Mokytoja įsitikinusi, kad žmogaus laimė priklauso ne nuo pinigų, o nuo požiūrio. Nuo to, kiek jis siekia. Nuo šeimos, kurioje užaugo. Mokytoja apgailestauja, kad gimtajame mieste trūksta jaunystės draugų. Apskritai Lietuvai didelė negarbė, kad mūsų tiek daug išsivažinėjo. Netrukus jauna mokytoja sūpuos pirmagimį ir ketina daryti viską, kad jos vaikams netektų išvažiuoti svetur, o grįžus su seneliais susirodyti pirštais.

- Tenka girdėti, kad mokykloms trūksta kvalifikuotų mokytojų, kad jų žinios ir požiūris nebeatitinka dabarties? Kaip įvertinti, kuris mokytojas kvalifikuotas, kuris ne? - *klausėme Vilkaviškio „Aušros“ gimnazijos anglų kalbos mokytojos Eglės DUMČIŪTĖS.*

- Pedagogo kvalifikacija prasideda nuo motyvacijos. Labai graudu, kai pedagoginio universiteto studentai ateina tik pasiimti diplomo. Nuo antros klasės žinojau, kad būsiu mokytoja. Dvyliktoje klasėje, kai reikėjo apsispręsti, ėjau pas kelias mokytojas pasitarti, ar teisingai renkuosi. Žinojau, kad negaliu suklysti. Buvo tekę girdėti įvairių atsiliepimų apie pedagoginį universitetą, bet žengiau pasirinktu keliu ir nesigailiu. Studijų kokybė manęs nenuvylė. Tikrai esu ten, kur turėjau būti. Iš pradžių dėstytojai paklausdavo, kiek mūsų baigę ketina dirbti mokykloje. Iš maždaug 100 studentų pakildavo kelios rankos. Viena jų - mano. Dauguma neslėpdavo dirbsią mokykloje, jei niekur kitur darbo nesusiras. Kokia iš tokių pedagogų nauda mokyklai? Mokiniai tokius be kibirkšties mokytojus labai greitai perpranta. Kitas dalykas, kaip vertinti mokytojo kvalifikaciją. Visuomenė įpratusi mokytojo vertę matuoti tik pagal jo dalykines žinias, kiek jo mokinių per egzaminą surenka aukščiausių balų, bet tai nėra tikslus pedagogo kvalifikacijos vertinimas. Mokytojas turi aprėpti daug daugiau kompetencijų. Turi ne tik gerai išmanyti savo dalyką, bet ir būti geras psichologas, kai reikia - socialinis darbuotojas, guodėjas, draugas. Mokytojas turi suprasti, kad laikas eina, kartos keičiasi, tobulėja mokslas. Reikia spėti kartu su visais. Mokytojui nebeužtenka vadovėlio ir atsitiktinių žinių. Gana tik pažiūrėti į mokinius, jie tuoj žinos daugiau negu mes. Ar gali mokytojas kalbėti apie Londoną jame nebuvęs, kai pusė klasės Londoną savo akimis matę. Labai gaila, kad yra mokytojų, kurie įsikanda į senesnį vadovėlį, pratybas ir taip - metų metus. Nesmerkiu jų, bet manau, kad pačiam mokytojui turėtų būti labai sunku.

- Bandome kopijuoti užsienio mokymo sistemas, bet pas mus jos neduoda rezultatų. Ar yra vilties, kad pagaliau sukursime savo nekintančią sistemą, kurios prioritetas bus žinių kokybė?

- Tai ir yra didžiausia problema, kad mes kažką bandome kopijuoti. Pastaruoju metu labai žavimasi suomių švietimo patirtimi, bandoma ką nors pritaikyti iš jų ugdymo modelio, bet iš tikrųjų turbūt nė vienam nepasisekė kopijavimas. Geriausių rezultatų, manau, pasiekė daug priklauso nuo šeimos. Jeigu šeima eis į vieną pusę, o mokykla - į kitą, nieko gera nebus. Dabartinė *superinių* tėvų karta įsivaizduoja žinantys, kas tinka jų vaikui geriau negu darželio auklėtojas, mokytojas. Jie labai reiklūs kitiems, bet ne savo vaikams. Vaikai neretai girdi iš tėvų, ko čia tas mokytojas nori, ką jis pats supranta, ką jis čia vaidina. Nuogirdos, ypač provincijoje, greitai plinta. Tėvai per tėvus, draugai per draugus. Jeigu tėvai blogą nuomonę apie mokytojus pasakys girdint vaikui, supraskime, ką jis atsineša į mokyklą. Koks autoritetas mokiniui bus mokytojas, kai tėtis ir mama namuose jį menkina. Reikalavimai turėtų pakilti visiems, tarp jų ir mokiniams. Dabartinė mokinių karta turi per mažai atsakomybių, per daug norų, teisių ir per mažai pareigų. Kai mokytojas susiduria su skaudžia realybe, kad jis nieko negali padaryti, manau, jis tampa apatiškas, nusivylęs, kaip ir kiekvienas kitas.

> Spalio 5-ąją švenčiama Tarptautinė mokytojų diena. Su švente, mieli mokytojai, jus sveikina „Respublikos“ žmonės

sieksime sukūrę švietimo sistemą iš savo tautos tradicijų. Reikia grįžti prie senųjų švietimo vertybių. Netikiu, kad tai įmanoma greitai. Staigūs pasikeitimai glumina ne tik mokytojus, bet ir mokinius. Per daug vaikomasi tobulinimo, mums neįprastų naujovių. Vieni kažką sukuria, bando įtvirtinti, kiti atėję griauna ir stato nauja. Ugdymo

- Pasak vieno iš Lietuvoje geriausių pripažintų mokyklų vadovų, pagal moksleivių valstybinių brandos egzaminų rezultatus studijuoti galėtų tik apie 40 proc. baigusių mokyklas, o stoja, kas tik turi pinigų. Kaip vertinate situaciją, kad aukštosios mokyklos diplomas tapo perkamas?

- Žinoma, kad blogai. Niekas nenorėtų lankytis pas gydytoją, kuris diplomą nusipirko. Kad vaikai studijuotų aukštojoje, labiausiai nori tėvai, ne jie patys. Mūsų visuomenės bėda, kad buvo išaukštintas aukštasis mokslas ir suformuota nuostata, jog nebaigęs aukštosios mokyklos bakalauro, o dar geriau - magistro, būsi laikomas atsilikusiu, negausi darbo. Pagaliau universitetuose taip pat dirba žmonės, kuriems reikia darbo, reikia studentų. Manau, kad yra tiesos, jog studijuoti aukštojoje pasirengę vos apie pusę gavusių brandos atestatus. Tikrai gabių mokinių kiekvienais metais į mokyklas ateina vis mažiau. Apskritai mokinių mažėja, mažiau gimsta, daug jaunimo išvažinėja ir vaikus gimdo kitoms valstybėms. Tai yra didelė problema.

- Ar tiesa, kad nemažai moksleivių uoliai kimba į užsienio kalbų mokslus vien tam, kad rengiasi emigruoti?

- Faktas, kad vis daugiau mokinių renkasi studijas užsienyje. Ir jie yra suinteresuoti užsienio kalbos mokykloje mokytis kuo geriau. Labai mažai mokinių mano, kad užsienio kalba jam nereikalinga. Populiari tendencija - užsienio kalbos mokytis papildomai, nemažai tėvų savo vaikams samdo korepetitorius, leidžia į kalbų mokyklas.

- Teigiama, kad jauni žmonės lagaminus kraunasi ne tik dėl valstybės politikos, o bėga nuo tėvų, kurie jų nenori suprasti? Neseniai viena pasiturinti mama skundėsi, kad vienuolika klasių baigęs sūnus išvažiavo į Nyderlandus per vasarą padirbėti kavinėje, o vasarai pasibaigus nebegrįžo. Tapo pilnametis, tėvų žodis jam nebeturi galios. Neįgyvendinta liko tėvų svajonė išleisti vaiką į mokslus...

- Taip, taip, neįgyvendino vaikas tėvų svajonės... Gal tas jaunuolis turi savo svajonių. Iš tiesų nemanau, kad jauni žmonės išvažiuoja į užsienį norėdami pabėgti nuo tėvų. Dažniausiai tai lemia patogumo jausmas. Daugumai, ypač jauniems, tampa labai patogu gauti atlyginimą, už kurį gali nusipirkti ką nori. Jeigu jūsų paminėtas vaikinas dirbtų padavėju Vilniuje ir matytų, kas jam lieka, greičiausiai jis rinktųsi tėvų siūlomą aukštąją mokyklą. Baigusi studijas aš taip pat buvau išvykusi į užsienį. Po metų grįžau, nes pajutau, kad netobulėju, trypčioju vietoje. Pinigai - ne viskas. Žmogui reikia siekti didesnių tikslų, eiti į priekį. Ne visiems tie siekiai duoti. Daugumą ten užvaldo vienintelė mintis, kaip gera turėti pinigų, tampa nebesvarbu, ką dirbi, kuo tave laiko kiti. Kai tik man pasiūlė darbą buvusioje mokykloje, negalvojau, kad daug mažiau uždirbsiu. Labai svarbu buvo, kad tas darbas mokykloje, kurioje pati mokiausi.

- Anglijoje jums teko mokyti lietuvių vaikus, kurie jau nebesupranta gimtosios tėvų kalbos. Ar jiems ta kalba ir Lietuva ką nors reiškia?

- Lietuvių kalbos mokyklėlė, manau, buvo ne vaikų noras. Vaikams tos mokyklos tikrai nereikėjo. Tėvams - šiek tiek, kaip pasiteisinimo juos puolantiems giminaičiams, kodėl vaikų nemoko savo gimtosios kalbos, nes jie, atvažiavę į Lietuvą, nesugebės su seneliais susikalbėti. Labai sunku buvo vaikus sudominti kalbomis apie Lietuvą. Jų gyvenimas, jų darželis, mokykla, draugai ten, o Lietuva - kažkur. Jokiu būdu dėl to negali kaltinti vaikų. Yra šeimų, kurios vaikams įkala, kad peržengus namų slenkstį privaloma kalbėti tik lietuviškai. Paėmus visumą, su kuria man teko susidurti, kai kurie tėvai, be kitų stumtelėjimo, neleistų savo vaiko mokytis lietuviškai. Ne vienas galvoja, tegul tik vaikas mokosi angliškai, mums padės, už mus banke, ligoninėje susikalbės. Tiesa ta, kad daugelis ten gyvenančių lietuvių anglų kalbą moka vidutiniškai arba blogai. Nenoriu įžeisti tų tėvų, kuriems tebėra svarbu, kad jų vaikai lietuviškai mokėtų. Jie nori, kad jų vaikai žinotų Lietuvos istoriją, kalbą. Bet ką tu gali vienas per kelias valandas padaryti? Jeigu tėvai vaikams įskiepys, kad Lietuva graži, kad ten gyvena močiutė, senelis, gal ir tas susidomėjimas atsirastų. Ar jie grįš? Greičiausiai ne. Manau, kad emigracijoje gimusių vaikų tėvams gimtinė nelabai rūpi. Aš labai džiaugiuosi, kad grįžau, nes čia - mano namai, mano mama. Per vieną gimtadienį aš mamos atsiprašiau, kad drįsau ją vieną palikti. Nors čia buvo ir draugai, giminės, bet motinai vaikų niekas neatstos. Nesakau, kad man buvo lengva pradėti dirbti mokykloje. Dirbau daug, bet negalėjau daug sau leisti. Trūkumus atpirko kiti dalykai, mokinių dėkingumas, pasitikėjimas.

- Vienas kyšį paėmęs sučiuptas politikas prieš keletą metų pareiškė, kad už 5 tūkst. litų (apie 1,5 tūkst. eurų) valstybinį darbą dirba tik kvailiai ir vagys. Ar mūsų politikai suvokia, kas ir už kiek dirba Lietuvoje ir kaip išgyvena?

- Nesu linkusi politikuoti, bet viliuosi, kad supranta. Kaip gali nesuprasti, juk gyvena čia, bet kai atsiduria vietoje, kur pinigai ateina lengvai, viršų ima egoizmas. Tada išmoksti nebegalvoti apie kitus. Mano mama uždirba tik minimumą, ir aš labai dažnai pagalvoju, kaip ji išgyvena, kaip jai sunku. Lygiai taip pat ir politikai turėtų suprasti. Juk ir mes, ir jie vienodai žinome pinigo vertę. Išgyvena Lietuvoje žmonės ir už minimumą, kas jiems lieka?

- Lietuva nuo pat įstojimo į ES investuoja ne į žmones, o į kelius ir šaligatvius. Tą pajuto ir mokytojai, nes jiems teko didesnes algas išmušti streikuose. Ar tokios priemonės nekenkia mokytojų, dėstytojų vardui?

- Kai vyko streikai, pati susidurdavau su mokinių replikomis, kodėl nevažiuoju streikuoti, o einu į pamokas. Nuleisdavau tas užuominas juokais. Kad tokios priemonės menkina mokytojo prestižą, tas tiesa. Kita vertus, kokia gali būti negarbė ginti savo teises?

Kodėl smulkus šaukštų skandalas išpūstas, o didžiulis SGD skandalas numarintas?

Apie tai prie ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDĖJIMO apskritojo stalo diskutavo: Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas Artūras PAULAUSKAS, to paties komiteto atstovas Valdas VASILIAUSKAS, Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto narys Vitalijus GAILIUS ir Ekonomikos komiteto pirmininko pavaduotojas Artūras SKARDŽIUS. Diskusiją vedė žalgirietis Gediminas JAKAVONIS.

G.JAKAVONIS: Kaip vertintumėte, aprimus emocijoms, vadinamąjį kariuomenės „auksinių šaukštų“ skandalą?

A.PAULAUSKAS: Šis skandalas apnuogino mūsų viešųjų pirkimų problemas ir parodė, kad šita sritis yra tikrai neskaidri. Finansai neefektyviai naudojami.

Dar blogiau, padaryta žala tokiai svarbiai institucijai, kuri per visą Nepriklausomybės laikotarpį buvo aukštai vertinama. Ji turėjo visuomenės pasitikėjimą, kitaip nei kitos valdžios institucijos. Suduotas didelis smūgis kariuomenės reputacijai.

Mūsų Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetas, apsvarstęs šį ir kitus atvejus, konstatavo, kad krašto apsaugos sistemoje yra sisteminių klaidų, kurios leidžia įvykti tokiems dalykams.

Gynybos resursų komitetas yra aukščiausia instancija, kuri skirsto lėšas. Ji virtuvės įrangai įsigyti skyrė 600 tūkst. eurų ir visą pirkimą perdavė bendrajam resursų de-

Matome, kad prezidentė ir prezidentūros žmonės stengiasi išlaikyti įtaką prokuratūroje

Artūras PAULAUSKAS
Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas

partamentui. Materialinių resursų departamentas atliko ir viešojo pirkimo procedūrą, padidino pirkimui skirtą sumą, pats prižiūrėjo, kontroliavo, priėmė sprendimą. Ir net priėmė šiuos nupirktus daiktus.

Bet taip negali būti. Savo sprendime mes ir parašėme, kad reikia peržiūrėti krašto apsaugos pirkimo sistemą.

Kai yra daugiau nei 65 perkančiosios organizacijos, tikrai kyla abejonių, ar iš viso tai gali kontroliuoti ministras arba jam pavaldžios tarnybos.

Teisingumo dėlei reikia pasakyti, kad Antrasis operatyvinių tarnybų departamentas labai greitai pastebėjo tą apgavystę, informavo ministrą. Ministras šį klausimą pavedė ištirti Generalinei inspekcijai. Ir Generalinė inspekcija tyrė. Visgi keista, kad ji nematė Krašto apsaugos ministerijos darbuotojų piktnaudžiavimo, o įtarė, kad jų atžvilgiu buvo įvykdytas sukčiavimo aktas.

Tiekėjai „Nota Bene“ bandė apgauti krašto apsaugą, pakeisdami prekės ženklą ant dėžių su produkcija ir pristatydami kitos firmos produkciją. Ši medžiaga buvo perduota prokuratūrai.

Prokuratūra pusantrų metų tyrė ir, gavusi visus duomenis, turėjo matyti, kad šioje medžiagoje yra piktnaudžiavimo požymių. Bet ji apsiribojo sukčiavimo atveju. Ir atsitiko taip, kad ji net negalėjo priimti teisingo sprendimo.

Vėliau teismas tai sukritikavo ir pareikalavo toliau tirti ne tik sukčiavimo, bet ir piktnaudžiavimo faktus.

Viskas, kas vyksta prieš rinkimus, labai jautriai priimama. Ir visada kyla abejonių, ar čia nesusiję su rinkimais, ar čia nėra politinės potekstės.

Šiuo atveju irgi kirba tokia mintis galvoje, nes ši istorija į viešumą iškilo prieš pat rinkimus, likus porai mėnesių. Tie patys šaukštai, tos pačios nuotraukos, kurios dar buvo Generalinės inspekcijos tyrimo akte.

Vadinasi, Viešųjų pirkimų tarnyba iš esmės nieko naujo nerado, nieko naujo netyrė. Ji tiktai pasinaudojo ta medžiaga ir padarė savo išvadas. O išvadas padarė kategoriškas, pareikalaudama tą sutartį nutraukti. Manau, tą sutartį reikėjo nutraukti dar anksčiau.

G.JAKAVONIS: Ar negalima buvo anksčiau nustatyti tų veikėjų su riebaus katino mąstysena?

V.VASILIAUSKAS: Paaiškėjo, kad šita „Nota Bene“ yra senbuvė. Ji kaip pelė aruode tūnojo beveik dešimtmetį.

Buvo pacituoti sisteminiai trūkumai Krašto apsaugos ministerijoje. Drįsčiau sakyti, kad šie trūkumai yra visuomenės, netgi savivaldybių. Tokių „Nota Bene“ rastume visose ministerijose. Jos įsigyveno, įsišaknijo ir apraizgė visas ministerijas, daugumą savivaldybių.

Prieš porą metų Vidaus reikalų ministerijoje buvo lygiai tokia pati istorija. Tik kiti pavadinimai, kiti veikėjai. Bet dirbta lygiai tokiais pat metodais.

Galima panaudoti miško metaforą. Ministrai keičiasi, viršūnės pasiūbuoja, nulūžta kartais, o visa didžiulė korumpuota tankmė lieka toliau.

Ministras dažnai tampa situacijos įkaitu. Nors neneigiu politikų politinės atsakomybės.

Viešųjų pirkimų tarnyba anksčiau patikrindavo iki 5 proc. visų viešųjų pirkimų, o dabar - tiktai 3-3,5 proc. Vadinasi, yra „auksinis šaukštas“ korupcijos jūroje.

Visi didieji korupcijos pirkimai prasprūsta. Buvęs Viešųjų pirkimų tarnybos vadovas Žydrūnas Plytnikas tvirtino, kad valstybė per metus praranda nuo milijardo iki pusantro milijardo litų.

Šis atvejis patvirtina, kad korumpuotiems veikėjams patikimiausia priebėga pasislėpti yra Lietuvos prokuratūra ir teismai. Kuo baigiasi visos nutveriamos bylos? Ar žinote nors vieną atvejį, kai didžioji korupcijos byla būtų pasibaigusi kaltinamuoju nuosprendžiu?

Turime pavyzdį - didžiausią Volstrito sukčių. Pagavo 2008 m., byla prasidėjo 2009 m. gegužę. 2009 m. liepą jau buvo priimtas sprendimas - 150 metų bausmės. Teisingumas įvykdytas. O pas mus? Žiūrėkite, kiek garsios bylos tęsiasi ir niekuo nesibaigia.

▸ **SKANDALAS. Kareiviški samčiai, už kuriuos permokėta 8 kartus, sukėlė milžinišką skandalą, nors sandorio vertė siekė vos 3351,48 euro**

Kova su korupcija pas mus tik imituojama, o realūs nuosprendžiai nepriimami.

G.JAKAVONIS: Pulkininkas leitenantas Valdas Dambrauskas, kuris dalyvavo šituose veiksmuose, netgi prokuratūros nebuvo apklaustas.

V.GAILIUS: Kaip biudžetinės įstaigos vadovas aš į tokią situaciją nepatekčiau, nes nuo paaiškėjimo momento būčiau pradėjęs tarnybinį tyrimą. Būčiau siekęs ne tik tarnybinės, bet ir materialinės atsakomybės, kuri šiandien yra ignoruojama.

Valstybės tarnybos departamentas neturi netgi duomenų apie valstybės tarnautojus, kurie pažeidžia įstatymą ir turėtų būti traukiami tarnybinėn atsakomybėn. Tai rodo, kad biudžetinių įstaigų vadovai toleruoja tokius pažeidimus arba tie pažeidimai daromi su jų žinia.

Viešųjų pirkimų tarnybos duomenimis, per metus yra beveik 60 nubaustų administracine tvarka už Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimą. Bet įstaigose netaikoma tarnybinė atsakomybė, bent jau pastaba, papeikimas, šalinimas iš komisijų, nekalbu apie atleidimą iš darbo.

Ar žinote nors vieną atvejį, kai didžioji korupcijos byla būtų pasibaigusi kaltinamuoju nuosprendžiu?

Valdas VASILIAUSKAS
Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto atstovas

Čia lygiai tas pats, kaip ir su organizuotu nusikalstamumu. Kai pradėtas spręsti jų turto paėmimo klausimas, atsirado reali organizuoto nusikalstamumo prevencija. Piktnaudžiavimo tarnyba prevencija pradės veikti tada, kai mes priversime teisėkūrą siekti tarnybinės atsakomybės.

Šiuo atveju nematome nei tarnybinės, nei materialinės atsakomybės. Tas pats pareigūnas turbūt tebedirba ir toliau galbūt vadovauja viešiesiems pirkimams.

G.JAKAVONIS: Ar firmos savininkas pirktų šaukštus ar šakutes tokiomis kainomis? Tai kodėl politikoje vyksta tokie dalykai? Juk „Nota bene“ susijusi su tam tikrais politiniais sluoksniais.

A.SKARDŽIUS: Kalbėjome apie pelėkautus. Bet pakalbėkime ir apie sūrį. Tai yra priežastis, dėl ko viskas vyksta.

Keitėsi Viešųjų pirkimų tarnybos vadovai. Iki šiol į elektroninę erdvę neperkeltos jokios lyginamosios kainos, lyginamosios analizės, pradedant kariuomene, baigiant energetikos paslaugomis.

Biudžetas visą laiką skiria daugiau negu 2 mlrd. eurų viešiesiems pirkimams. Būdavo 7 mlrd. litų, jeigu ne daugiau.

Per šią kadenciją krašto apsaugos finansavimas išaugo daugiau negu du kartus - iki 575 mln. eurų. Kadencijos pradžioje buvo vos 255 mln. eurų. Be abejo, sūris padidėjo.

Struktūra yra pakankamai konfidenciali. Kai kurie pirkimai yra įslaptinti. Šiuokart „šaukštai“ tikrai nebuvo įslaptinti.

Pareigūnai pradėjo tarnybinius patikrinimus, gal ne taip aktyviai, kaip kam norėtųsi. Bet kas šiandien nori diskredituoti Lietuvos kariuomenę, kam tai naudinga? Kas atsakys už žalą, demoralizaciją, diskreditaciją?

Jeigu lietuviai nesugeba efektyviai išleisti savo vargano biudžeto, tai ką kalbėti apie karį, apie pilietį, kuris pasirengęs ginti Tėvynę ir guldyti savo galvą, lieti kraują? Reikėtų, kad labai stipriai padirbėtų Valstybės saugumo departamentas ir kariuomenės žvalgyba.

Valstybės kontrolė, rodos, nuo 2005 m. iki 2016 m. nė karto neatliko veiklos audito, kuris įvertintų pirkimų efektyvumą. Kodėl?

Viešųjų pirkimų tarnyba prieš pat rinkimus pasinaudojo dvejų su puse metų senumo informacija - 2014 m. gruodžio mėnesio. Prokuratūra atmetinėjo patį tyrimo procesą. Reikėjo į teismus kreiptis, kad prasidėtų tyrimai.

Nė karto nebuvo apklaustas pulkininkas leitenantas V.Dambrauskas. Visi asmenys yra savarankiškai veikiantys. Jų koordinacija ir veiklos kontrolė yra prezidentės rankose.

Buvo perkama ginkluotė, įsigyjama įvairiausių priemonių. Bet prieš rinkimus pateikiami šaukštai ir šakutės. Jie nebuvo net pradėti naudoti. Todėl, kad kiekviena namų šeimininkė supranta - štai tokia kaina.

Galima daryti prielaidas, kad „Nota Bene“ savininkas Andrius Jazgevičius kažkaip yra susijęs su privačiu Landsbergių šeimos verslu. Rodos, jo žmona vadovauja tai pačiai Karalienės Mortos mokyklai. Dėl privataus verslo infrastruktūros, naujos mokyklos statybų už „Lietuvos energijos“ vartotojų pinigus prokuratūra net po dviejų teismų nutarčių nepradėjo tyrimo. Taip pat nepradėjo tyrimo dėl tos pačios „Nota Bene“.

Reikia pelėkautų, gaudyti kiekvieną vagį, kuris perka „NT valdos“, „Lietuvos energijos“ elektromobilį ir kažkam išnuomoja, kuria privačiam verslui infrastruktūrą, o į biudžetą neatneša nė cento, daro nuostolių ir valdo šimtamilijoninius turtus.

G.JAKAVONIS: Tiek prokuratūros, tiek saugumo vadovus pas mus skiria prezidentė. Niekam ne paslaptis, kad jos simpatijos yra dešiniųjų pusėje. JAV armijoje irgi buvo skandalas, bet visi ten sulaukė atlygio. O pas mus yra politinis šešėlis.

A.PAULAUSKAS: Dėl V.Dambrausko. Jis buvo nubaustas drausmine tvarka, sumažino du atlyginimus ir nušalino nuo to departamento vadovo pareigų. Kaip ir buvo jo atžvilgiu sureaguota. Aišku, materialinės žalos turbūt nebuvo ieškoma ir ji net neapskaičiuota.

▸ **NE SKANDALAI. Klaipėdoje SGD terminalas pastatytas už 101,4 mln. eurų (suomiai pasistatė už 80 mln.), už SGD laivo „Independence“ nuomą per dieną mokame po 150 tūkst. eurų, per 10 metų bus sumokėta apie 538,7 mln. eurų, o tada jį už slepiamą kainą dar „galėsime“ nusipirkti**

Dėl prokuratūros. Prisidėjau prie to, kad prokuratūros statusas, generalinio prokuroro skyrimo tvarka būtų įtvirtinta Konstitucijoje. Iki tol šitie dalykai buvo reguliuojami tik įstatymais. Ir taip atsitikdavo, kad kiekvieną kartą, kai tiktai pasikeisdavo valdžia, prokuroras taip pat keisdavosi, nors jis ir būdavo skiriamas penkeriems metams. Nesulaukus kadencijos pabaigos dėl įvairių priežasčių jis būdavo pakeičiamas - tai pats išeidavo, tai jo paprašydavo.

Mūsų noras buvo padaryti prokurorą konstitucine figūra, kad jis jaustųsi saugus ir galėtų būti nepriklausomas.

Labai daug kas priklauso nuo žmogaus. Gali jam kiek kartų rašyti įstatymuose, kad esi nepriklausomas, bet jis to pats nenorės ir bus priklausomas.

Kai iškilo klausimas dėl D.Valio, Konstitucinis Teismas priėmė nutarimą, kad prokuroras apskritai niekam nepavaldus, nepriklausomas ir net ataskaitos niekam neprivalo duoti.

Manau, kad prokuroras turi ateiti į Seimą. Statute yra pasakyta, kad tie pareigūnai, kurie skiriami Seimo arba su Seimo pritarimu, turi atsakyti į Seimo narių klausimus ir gali būti pakviesti.

Dėl įtakos. Matome, kad prezidentė ir prezidentūros žmonės stengiasi išlaikyti įtaką prokuratūroje.

Man pačiam kyla daug klausimų, kiek yra perduota medžiagų, įvairiausios informacijos, ir ji kažkur dingsta prokuratūros koridoriuose, stalčiuose, mes nieko negirdime.

Dabar turime naują prokurorą, kuris dirba gal pusmetį. Norėtųsi, kad jis būtų tikras prokuroras, kad valdytų sistemą, būtų principingas ir nepriklausomas.

Dėl nutarimo. Akivaizdu, kad prokuroras, pas kurį pateko visa ši byla, ne tik kad netyrė. Jis net nenorėjo domėtis, nematė, kad šalia sukčiavimo gali būti ir kita dalis, kad yra galimybė piktnaudžiauti.

Baudžiamasis procesas labai aiškiai nurodo, kad tyrėjas nėra suvaržytas jokiu straipsniu. Jeigu jis mato, kad tyrimo metu paaiškėja kažkokios kitos veikos, turi viską plačiai ištirti ir viską įvertinti.

Matosi, kad prokuroras tiesiog nenorėjo nieko matyti ir nieko vertinti. Jeigu nebuvo apklaustas V.Dambrauskas, pagrindinis šitos istorijos veikėjas, tai aišku, kad jis atmestinai atliko savo darbą. Tai konstatavo ir teismas.

Be to, teismas pažymėjo, kad nebuvo tiriami UAB „Nota Bene“ darbuotojų santykiai, ryšiai su Lietuvos kariuomenės pareigūnais. Net teismas pasakė, kad prokuroras nesiaiškino, netyrė ir, matyt, nebuvo suinteresuotas tirti.

Dėl prokuratūros, visi teisiniai institutai yra aiškiai sudėlioti. Prokurorui būti nepriklausomam šiandien yra visos sąlygos. Jis yra saugus, gali nebijoti, kad pasikeitus valdžiai staiga kažkas ims ir jį atstatydins. Bet čia viskas priklauso nuo vidinės žmogaus stiprybės, nuo jo įsitikinimų. Jei žmogus nenori būti nepriklausomas, nepriversi.

Nuoširdžiai tikiuosi, kad po slaptumo žymomis nesislepia dar didesni pažeidimai, dar didesnės sumos

Vitalijus GAILIUS
Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto narys

G.JAKAVONIS: Negi kariuomenės vadas, krašto apsaugos ministras nieko negali padaryti?

V.VASILIAUSKAS: Matyti ne tik nebaudžiamumas, bet ir įžūlumas, niekas nieko nebijo.

Generalinio ir visų kitų prokurorų nepriklausomumas priklauso ne tik nuo asmeninių jų savybių, bet ir nuo atrankos. Į vadovaujamus postus Generalinėje prokuratūroje atrenkami tokie veikėjai, kad jie nenorėtų būti saugūs ir nepriklausomi.

Dėl „Independence“ laivo tiesiog muilinamos tautai akys. Išpumpuojami pinigai į Bermudus, prisidengiant mūsų partneriais norvegais

Artūras SKARDŽIUS
Ekonomikos komiteto pirmininko pavaduotojas

Vis tenka nusivilti po atrankos. Pradžioje visi sutinkami draugiškai, visi balsuoja. Vis manome, kad prasidės naujas etapas.

G.JAKAVONIS: Stojome į Europos Sąjungą. Atrodė, nyksta korupcija. Bet 1999 m. dėl korupcijos skandalo atsistatydino visa Europos Komisija. Ir sumos tikrai nelietuviškos. Tai ką daryti, kad Lietuvoje būtų geriau?

V.GAILIUS: Tokio korupcijos piko, koks buvo 2004 m. Lietuvoje, kai susidūrėme su struktūrine parama, mes jau neturime ir tikiuosi, kad tokio masto neturėsime.

Šiandien mes ir Europos Komisija stipriai išskiria nepriklausomą institucinę sistemą. Svarbiausia, kad institucijų vadovai patys jaustųsi nepriklausomi ir būtų verti to nepriklausomumo.

Dėl paties baudžiamojo proceso. Be jokios abejonės, ikiteisminį tyrimą atliko ne kažkas kitas, o Karo policija. Tai Karo policija pagal savo profesinius įgaliojimus galėjo spręsti ir naujų ikiteisminių tyrimų pradėjimo klausimą. Tai buvo jų kompetencija. Jeigu jie būtų teikę ataskaitą, kad yra surinkta duomenų, tai turbūt prokuroras būtų pastatytas į nepatogią padėtį.

Ar firmos savininkas pirktų šaukštus ar šakutes tokiomis kainomis?

Gediminas JAKAVONIS
Žalgirietis

Aš nežinau prokuroro kompetencijos. Bet, įvertinęs Karo policijos pateiktus duomenis, jis pasielgė taip, kaip norėjo Karo policija. Čia mano tokia hipotezė.

Nuoširdžiai tikiu, kad Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetas pasidomėjo ir kita viešųjų pirkimų dalimi. Kalbu apie viešuosius pirkimus, kuriuos reguliuoja Vyriausybės nutarimas ir kurie atliekami slapta. Dažniausiai iš vieno šaltinio. Apie jų skaidrumą mes nieko nežinome, kol neįvykdoma parlamentinė ar institucinė kontrolė.

Nuoširdžiai tikiuosi, kad subjektai, kurie dalyvavo šitame skandalingame pirkime, nedalyvavo tiekdami mūsų žvalgybos institucijoms žvalgybai reikalingus įrenginius. Ir kad po slaptumo žymomis nesislepia dar didesni pažeidimai, dar didesnės sumos.

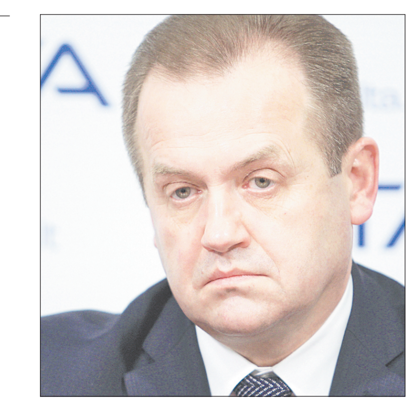

Aš nekalbu vien apie krašto apsaugos sistemą. Kalbu apie visus įslaptintus pirkimus.

G.JAKAVONIS: Atlikote didelį darbą dėl dujų terminalo, dėl laivo „Independence“ pirkimo. Viskas guli. Kaip ir dėl banko „Snoras“ uždarymo. Parlamentinis tyrimas atliktas, iki šiol jokių rezultatų. Ar kas nors atsižvelgs į tai, ką mes darome?

A.SKARDŽIUS: Tie tyrimai vyksta. Konservatoriams labai skaudu buvo, kad tyrimo metu paaiškėjo laivo „Independence“ reikalai. Jis viso labo galėjo kainuoti 250 mln. JAV dolerių. Mums išnuomotas dešimčiai metų už bemaž tris kartus didesnę sumą - 740 mln. dolerių pagal to meto kursą.

Mes tiesiog tyrimo metu nustatėme, kad pinigai keliauja ne į Norvegiją, o į Bermudus. Iš Bermudų - į Kiprą. Prisidengiama energetine nepriklausomybe ir bandoma iškraustyti tautai kišenes. Turėsime artimiausius dešimt metų dar nešti tą naštą.

Galiu suprasti, kad Rusijos „Gazprom“ siekia politinių tikslų. Bet sutartis su „Statoil“ buvo sudaryta už korupcinę kainą, prisidengiant nepriklausomybe.

Kodėl aš taip teigiu? Todėl, kad ispanai, prancūzai ir britai pirko dujas dešimčia eurų, arba 34 proc., pigiau, nei mes nusipirkome. Iš mūsų pavogė 54 mln. Kalbu apie suskystintų dujų rinkos kainą.

O laivą „Independence“ pagal sutartį mes turėsime dar ilgai, iki 2024 m.

Jeigu žiūrėtume visą Lietuvos suvartojimą, tai tas kiekis buvo penktadalis visos rinkos.

Tokie dalykai diskredituoja valstybę. Todėl žmonės ir bėga. Kas nori mokėti svetimą skolą? O čia ateina paplėšikauti.

Dažnai pensininkai klausia, kodėl negrąžinamos pensijos, kodėl nedidėja atlyginimai. 2009 m. pasiskolinta už 9,3 proc. palūkanų, 2010 m. - už 7 proc., 2011-2012 m. - už 6,6 proc. Procentais pasiskolinta 7,5 milijardo JAV dolerių.

Palyginkite, latviai per krizę skolinosi už 3,2 proc. palūkanų, o mes - nuo 6,6 iki 9,3 proc. Tai mūsų skolos tvarkymas kainuoja dvigubai brangiau, išleisime keliais milijardais daugiau. Per metus mes išleidžiame apie milijardu litų daugiau, nei galėtume išleisti.

Dėl skolų grąžinimo. 2010 m. paimta paskola bus išmokėta 2020 m., kita skola - 2017 m. 2011 m. paimta paskola bus išmokėta 2021 m., 2012 m. - 2022 m.

Vietoj to, po milijardą litų, arba po 350 mln. eurų, mes galėtume atiduoti pensininkams, bet pinigai keliauja į Skandinavijos bankus, nes buvo skolintasi ne iš Tarptautinio valiutos fondo.

Sudėkime visus tuos baisius dalykus: laivo nuomą, dujų įsigijimą iš „Statoil“, bankų paskolas, tai tie žmonės, kurie gavo aukščiausius valstybės apdovanojimus.

Suskaičiuokite tuos milijardus, mieli pensininkai. Kitados į Lietuvą atvykdavo vikingai su kardais ir nuo to kentėjo mūsų pajūrio kraštas. Šiandien visa tai daroma su mūsų energetinės nepriklausomybės šaukliais. Daroma baltomis apykaklėmis, bet principai yra pakankamai žiaurūs.

Dėl „Independence“ laivo. Dalyvavome toje komisijoje, buvo gana ilgas tyrimas. Tuometinis Viešųjų pirkimų tarnybos vadovas Ž.Plytnikas buvo gavęs nurodymus, kiek jis prisipažino neoficialioje aplinkoje, iš tam tikrų valstybės vadovų. Jis atsisakė tirti pirkimą už 1 mlrd. 800 mln., įvardindamas tai kaip mažareikšmį pirkimą. Jam neužkliuvo tas pirkimas.

G.JAKAVONIS: Jis pacitavo mūsų prezidentę, kuri pasakė, kad milijardas energetikoje nieko nereiškia.

A.SKARDŽIUS: Tiesiog muilinamos tautai akys. Tai sudaro beveik trečdalį visų viešųjų pirkimų, kalbame apie 7 mlrd. litų. Ir štai dabar išpumpuojami pinigai į Bermudus, prisidengiant mūsų partneriais norvegais, tai yra žiauru.

Parengė Janina PELECKIENĖ

Visa filmuota medžiaga tinklalapyje
www.suzalgiriu.lt

2016 metų NACIONALINĖS VERTYBĖS pristatomos penktadieniais „Žalgirio“ nacionalinio pasipriešinimo judėjimo priede su „Respublika“. Rašykite ir Jūs!
NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI 2016, A.Smetonos g. 2, Vilnius LT-01115, arba el.paštu redaktorius@respublika.net. Tel. (8-5) 212-35-25

Napoleonas Kitkauskas - poetas, tapęs Lietuvos istorijos pamatų tyrinėtoju

„Vaikystėje jaučiau potraukį poezijai, tačiau mama, matyt, norėjo, kad tapčiau kunigu, apie tai sužinojau jau vėliau, - pradeda savo pasakojimą Napaliu artimųjų vadinamas Napoleonas Kitkauskas, - rašiau eiles ir net ėmiau pats „leisti“ simboliškus laikraščius, suklijuodamas juos iš senų iškarpų. Prasidėjus karui, prie vokiečių, baigiau II ir III gimnazijos klases. Atėjus sovietams, tęsiau mokslus Utenos gimnazijoje. Mėgau labai skaityti, tačiau ir pats bandžiau kažką kurti. Priklausiau mokyklos literatų būreliui. Kai klausiau pamokose mokytoją pasakojant apie Kristijoną Donelaitį ir Tolminkiemį, nepagalvojau, kad ateityje teks atstatyti bažnyčią, kurioje buvo palaidotas garsusis lietuvių Homeras. Pamenu, mano eilėraštis „Nesustok, plunksnele!“ buvo įdėtas į gimnazijos sienlaikraštį.“

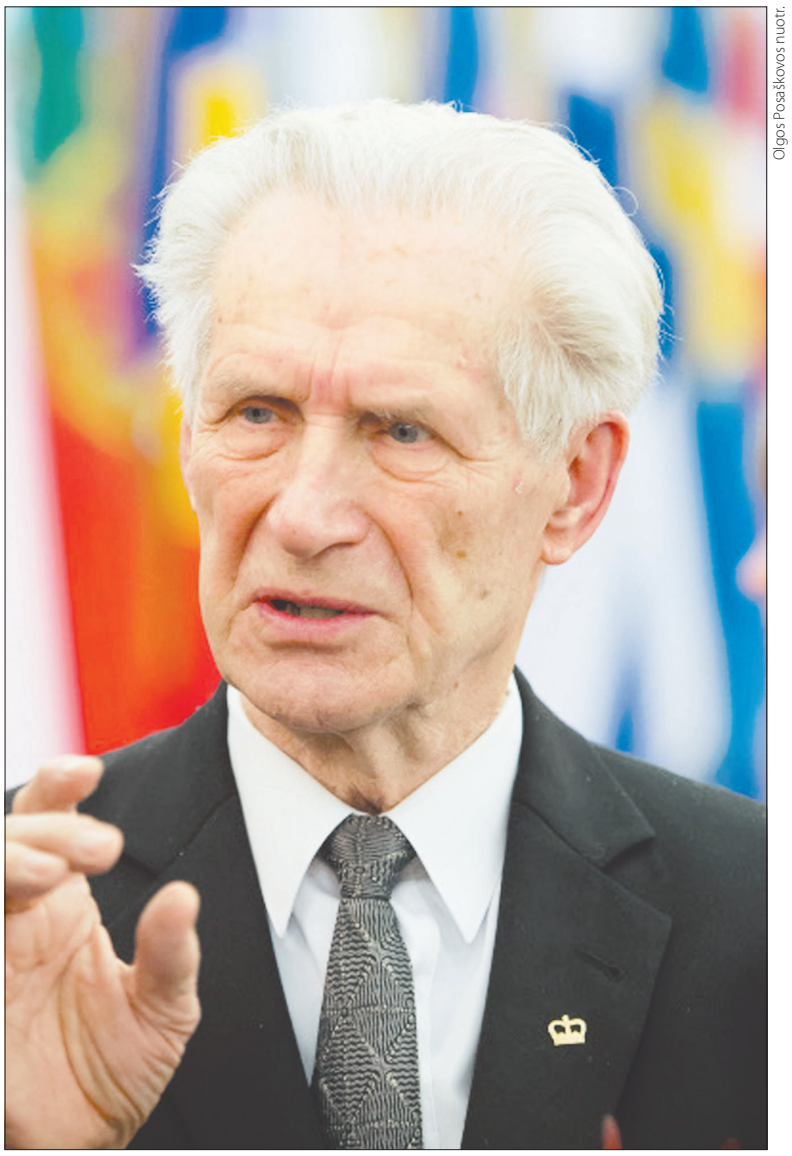

Olgos Posaškovos nuotr.

Nesustok plunksnele, šiandien man nemiela,
Piktos šalnos ryto, skverbiasi į sielą,
Jei tavęs nebūtų, kas man reikt daryti?
Mano miela plunksna, man tu pasakyki?

N.Kitkauskas gimė Molėtų krašte 1931 m. netoli Dūrių ežero, kur gyveno iki penkerių metų. Ten buvo tėvų tėviškė, vėliau tą žemę pardavė ir šeima persikėlė arčiau Utenos, į Mažeikių kaimą. Pirmąją mokyklą pradėjo lankyti būdamas šešerių metų Mažeikių kaime, paprastoje pirkioje, kur buvo Skudutiškio mokyklos filialas, ir ten baigė keturis skyrius. Skudutiškyje už gerai išlaikytą keturių skyrių egzaminą gavo dovanų iš mokytojos - parkerį su paauksuota plunksna. Namie laikraščiai, kuriuos gaudavo tėvas, patekdavo ir į Napalio rankas, jis buvo smalsus vaikas ir juos skaitinėjo. Vėliau mokėsi valsčiaus centre Kuktiškyje ir ten baigė penktą skyrių. Utenos gimnazijoje tęsė mokslus, kur buvo priimtas į antrą klasę. Pokaris tikrai buvo liūdnas laikas - kolektyvizacija, partizanai, tremtys, todėl jam natūraliai taip ir rašėsi. Būdamas 15 metų sukūrė eilėraštį „Liūdesys“:

Jau nepaguos manęs nė vienas žvilgsnis,
Nebepaguos vylinga šypsena,
Nes liūdesio grandinės dengia širdį,
Su liūdesiu stumiu savas dienas.

„Kai mokyklos direktorių nušovė partizanai, mus, mokinius, ėmė tardyti Utenoje įsikūręs sovietinis saugumas MGB, iš pradžių vieną tiek mušė, kad jis „prisipažino“ nebūtų dalykų - apie pogrindinę organizaciją, kurioje buvau įrašytas ir aš. Taip 1947 m. be kaltės buvau nuteistas ir ištremtas į griežtojo režimo lagerį Mordovijoje, kuriame išbuvau beveik septynerius metus. Ten egzistuodamas pusbadžiu kasiau durpes, dariau baldus, dirbau pagalbiniame žemės ūkyje. Tame lageryje kalėjo nemažai šviesių Lietuvos žmonių, jaunimo, tarp jų poetas Antanas Miškinis ir dainininkas Antanas Kučingis. Puoselėjome viltį, kad dar sugrįšime į Tėvynę, būsime jai reikalingi ir neturime palūžti.“

Lageryje N.Kitkauskas parašė eiliuotą poemą „Sparnuoti žmonės. Kelionė į Venerą“ apie suimtą bernelį Lietuvoj, patekusį į lagerį. Poemos lyrinis herojus, autoriaus prototipas, mato didelę neteisybę, todėl sugeba iš lagerio pabėgti. Patenka į Vakarus ir mano ten rasiąs teisybę, tačiau ir ten jos nėra. Kapitalistiniame pasaulyje jis pradeda maištauti ir patenka į kalėjimą, o vėliau nuteisiamas myriop. Bet amerikonai bando naują raketą su žmogumi paleisti į Venerą. Savanorių nėra, todėl pasiūlo tam lietuviui berneliui skristi ir taip išpirkti kaltę. Kartu su juo pasišauna skristi ir herojaus mylimoji. Tikėdamasis, kad kitoje planetoje bus sukurtas teisingesnis pasaulis, jis ant raketos trapo pasako: „Mes būsime nauji pasaulio Nojai!“ Įdomi detalė, kad ši eiliuota poema parašyta tuomet, kai dar Jurijus Gagarinas - pirmasis žmogus pasaulyje, dar nebuvo pakilęs į kosmosą. Būnant lageryje N.Kitkauskui didelį įspūdį ir įtaką padarė Jurgio Baltrušaičio versti Dž.Bairono (G.Byron) eilėraščiai iš anglų į rusų kalbą, net jis pats bandė šio poeto eiles versti iš rusų į lietuvių kalbą. Savo atsiminimus iš tremties aprašė Aldonos Žemaitytės sudarytoje knygoje „Amžino įšalo žemėje“.

Grįžęs 1954 m. į Lietuvą Napoleonas Kitkauskas Kaune baigė Aleksoto II darbo jaunimo vakarinės mokyklos vienuoliktą klasę su sidabro medaliu. Tai jam padėjo be stojamųjų egzaminų 1955 m. įstoti į Kauno politechnikos institutą, Statybos fakultetą. Studijuodamas architektūrinių konstrukcijų katedroje įsitraukė į studentų mokslinės draugijos veiklą. Čia buvo irgi literatų būrelio narys. N.Kitkauskas: „Paskaitos vykdavo Kauno rotušėje, didžiojoje salėje, kur virš galvos puikavosi gražūs stiuko lipdiniai, tačiau jie ir juos palaikanti perdanga reikalavo jau remonto. Vėliau, baigus mokslus man teko restauruoti šią rotušę. Kaune pirmieji darbai buvo susiję su senamiestyje Santakos ir Daugirdo gatvių sankryžoje stovinčiais XVII a. Hanzos pirklių namais. Besimokant KPI man teko juos apmatuoti ir nubraižyti planą, su šiuo darbu Lvove reprezentavau Lietuvą. Jis nulėmė mano tolesnę veiklą - pasirinkti restauratoriaus kelią. Tiesa, tuo metu dar tokios specialybės nebuvo, tačiau architektūros istoriko doc. Stasio Abramausko patariamas, baigęs studijas 1960 m. įsidarbinau Mokslinėje restauracinėje gamybinėje dirbtuvėje. Turėjo įtakos ir bendravimas su Kauno pilyje dirbusiu archeologu Karoliu Meku, kuris prieškaryje buvo baigęs mokslus Švedijoje.“

N.Kitkausko tyrinėjimai ir ryžtas atstatyti Tolminkiemio bažnyčią sovietmečiu, galima sakyti, prilygo tikram žygdarbiui. Ypač kai vėliau paaiškėjo, kad klebonija, kur Kristijonas Donelaitis parašė „Metus“ yra išlikusi. Tuometinė valdžia tai galėjo palaikyti tiesiog diversija, todėl kurį laiką apie tai buvo tylima. Tik kai K.Donelaičio ištirti palaikai buvo palaidoti bažnyčios mauzoliejuje, imtasi ir klebonijos restauravimo darbų. Vėliau buvo sutvarkyta aplinka ir poeto tėviškėje Lazdynėliuose: pastatytas paminklinis akmuo, pasodinta ąžuolų giraitė.

1969 m. pradėjęs tyrinėti Vilniaus katedrą, dr. Napoleonas Kitkauskas nuosekliai padarė visą katedros architektūros statybų istorijos kartogramą: nuo pačios pirmosios, atrasdamas net vienuolika grindų, iki dabartinės. 1985 m. jis su grupe lietuvių menotyrininkų aptiko Katedros lobyną. Ponas Napoleonas prisimena: „Studijuodamas katedros prieškarinius brėžinius, jos pietvakarinėje dalyje, Lauryno Gucevičiaus suprojektuotos laiptinės vakarinėje sienoje, pastebėjau nišą. Tačiau, užėjus į laiptinę, šios nišos nebuvo matyti - buvo lygus nutinkuotas sienos paviršius. Įdomi detalė, kad visai šalia tos vietos kabo pokario metais pakabintas šildymo radiatorius, kurį pritvirtindami ir gręždami sieną darbininkai galėjo aptikti lobyną, tačiau, laimė, to neatsitiko. Kitaip lobynas būtų iškeliavęs į Maskvą.“

Vilniaus katedros sienoje buvo atrasta maždaug 1,5 m aukščio, 1,2 m pločio ir 1,5 m gylio niša, kurioje beveik iki jos viršaus buvo prikrauta brangių bažnytinių daiktų. Jie buvo pridengti 1939 m. rugsėjo 8-9 dienos lenkiškais „Slowo“ laikraščiais. Atradėjams susidarė įspūdis, kad savaitę po karo pradžios lobyno slėpėjai dar kentė, tačiau vieną naktį jie brangenybes sunešė, sukrovė, užmūrijo ir prisiekė iki gyvenimo pabaigos niekam šios paslapties neatskleisti.

> Kūrybiškumas ir poetiška Napoleono Kitkausko siela padėjo žvelgti į istoriją kaip menininkui, dėl to pavyko atrasti kertinius Lietuvos istorijos akmenis, nes kai nematome akimis, galime jausti protu ar širdimi...

Atrastos brangenybės vėliau buvo slapčiomis nuvežtos į Vilniaus rotušę, nes ir rotušė, ir katedra priklausė Dailės muziejui. Ėjo metai. Net 1991 m. nepriklausomybės atgavimas, o vėliau - popiežiaus Jono Pauliaus II atvykimas į Lietuvą neįkvėpė atskleisti šio įvykio. Tik 2000 m., kai buvo rengiamasi švęsti krikščionybės jubiliejų, sujudo visos kultūrinės ir bažnytinės institucijos ir ėmė tam ruoštis. Prezidentaujant Valdui Adamkui, katedros lobynas pirmąkart buvo viešai pristatytas ir parodytas visuomenei.

N.Kitkauskas suprojektavo Vilniaus Žemutinės pilies Naujojo arsenalo (1958-1965 m. su S.Lasavicku) ir Vilniaus universiteto bibliotekos knygų saugyklos (1966-1970 m. su A.Brusoku, A.Švabauskiene) konstrukcines dalis, K.Donelaičio memorialą Tolminkiemyje ir Lazdynėliuose (Kaliningrado sritis, 1970-1988 m.). 1968-1986 m. vadovavo Vilniaus arkikatedros bazilikos tyrimams, 1970-1982 m. jos remonto projektavimo ir priežiūros bei 1967-1970 m. Biržų pilies tilto restauravimo darbams, 1987-2001 m. Vilniaus Žemutinės pilies Didžiųjų kunigaikščių rūmų liekanų architektūros tyrimams. Paskelbė tyrimų medžiagą apie Vilniaus arkikatedrą, jos konservavimą (1970 m., 1975 m., 1977 m.). 1995-2010 m. buvo Lietuvos valdovų rūmų atstatymo projekto mokslinis vadovas.

Apie Napoleoną Kitkauską 2014 m. žurnalistė Edita Mildažytė sukūrė biografinį dokumentinį filmą „Kertinai akmenys“, kuriame pasakojama apie N.Kitkausko gyvenime nueitus kelius. Lietuvos dailės muziejaus direktorius Romualdas Budrys šiame filme sako: „N.Kitkauskas visą laiką buvo entuziastingas Valdovų rūmų atkūrimo šalininkas. Nuo pat pradžios, kai sovietmečiu buvo paskelbtas konkursas, jis siūlė atstatyti Valdovų rūmus kaip Paveikslų galeriją. Napalys padarė puikius brėžinius ir tuomet buvo pirmasis skambutis į Valdovų rūmų atkūrimo pradžią. Buvo padarytas milžiniškas darbas tyrinėjant, identifikuojant rūmų liekanas, ir pamažu ėmė ryškėti jų kontūrai. Ir kai buvo atkasti pamatai, pasimatė tų rūmų didybė.“

Architektas restauratorius, inžinierius statybininkas, kultūros ir visuomenės veikėjas, humanitarinių mokslų daktaras, Žurnalistų draugijos narys... Dar reikia pridurti ir rašytojo titulą - Napoleonas Kitkauskas knygų „Vilniaus arkikatedra“, „Vilniaus pilys“, „Vilniaus arkikatedros požemiai“, „Kristijono Donelaičio memorialas Tolminkiemyje“ (kartu su L.Kitkauskiene) autorius, 5 tomų leidinio „Vilniaus Žemutinės pilies rūmai“ bendraautoris. Jis - Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas (1990), apdovanotas Gedimino IV (1995) ir Gedimino III (1999) laipsnio ordinais bei Žygimanto Augusto (2001) medaliu, 2007 m. Lietuvos katalikų mokslo akademijos narys akademikas. Šiemet, 2016 m., jam įteikta Nepriklausomybės Akto signataro Donato Malinausko premija. Šiuos du Lietuvos didžiavyrius sieja ir Vytauto Didžiojo istorija: D.Malinausko rūpesčiu 1933 m. Čekoslovakijoje buvo pagamintas sarkofagas dingusiems Vytauto Didžiojo palaikams sudėti, o N.Kitkauskas prisidėjo prie didžiojo kunigaikščio kapavietės paieškų.

Kažkas yra pasakęs, kad Napalys - tai žmogus, nuo kurio Lietuvoje yra šviesiau... Galima būtų papildyti - ir gražiau, juk Valdovų rūmais žavimės ne mes vieni, tačiau ir visi į Vilnių atvykę istorijos tyrinėtojai. Kūrybiškumas ir poetiška Napoleono siela padėjo žvelgti į istoriją kaip menininkui, dėl to pavyko atrasti kertinius Lietuvos istorijos akmenis, nes kai nematome akimis, galime jausti protu ar širdimi...

Gerimantas STATINIS